

WYROK TRYBUNAŁU

z dnia 15 stycznia 2002 r. (*)

Odesłanie prejudycjalne – Artykuł 12 WE i art. 39 ust. 2 WE – świadczenia emerytalne – Umowa o zabezpieczeniu społecznym zawarta pomiędzy Republiką Włoską a Konfederacją Szwajcarską – Brak uwzględnienia okresów ubezpieczenia uzyskanych w Szwajcarii przez obywatela francuskiego

W sprawie C-55/00

mającej za przedmiot skierowany do Trybunału, na podstawie art. 234 WE, przez Tribunale ordinario di Roma (Włochy) wniosek o wydanie, w ramach zawisłego przed tym sądem sporu między

Elide Gottardo

oraz

Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS),

orzeczenia w trybie prejudycjalnym w przedmiocie wykładni art. 12 WE i art. 39 ust. 2 WE,

TRYBUNAŁ

w składzie: G.C. Rodríguez Iglesias, prezes, F. Macken i S. von Bahr, prezesi izb, C. Gulmann, D.A.O. Edward (sprawozdawca), A. La Pergola, L. Sevón, M. Wathelet, V. Skouris, J.N. Cunha Rodrigues i C.W.A. Timmermans, sędziowie,

rzecznik generalny: D. Ruiz Jarabo Colomer,

sekretarz: L. Hewlett, administrator,

rozważywszy uwagi na piśmie przedłożone:

- w imieniu E. Gottardo przez R. Ciancaglini oraz M. Rossi, avvocatessse,
- w imieniu Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS) przez C. De Angelisa oraz M. Di Lullo, avvocati,
- w imieniu rządu włoskiego przez U. Leanza, działającego w charakterze pełnomocnika, wspieranego przez D. Del Gaiza, avvocato dello Stato,
- w imieniu rządu austriackiego przez C. Pesendorfera, działającego w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez P. Hillenkampa oraz E. Traversę oraz przez N. Yerrel, działających w charakterze pełnomocników,

uwzględniając sprawozdanie na rozprawę,

po wysłuchaniu uwag E. Gottardo, Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS), rządu

włoskiego i Komisji na rozprawie w dniu 6 marca 2001 r.,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 5 kwietnia 2001 r.,

wydała następujący

Wyrok

1 Postanowieniem z dnia 1 lutego 2000 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 21 lutego 2000 r., Tribunale ordinario di Roma przedłożył na podstawie art. 234 WE pytanie prejudycjalne w przedmiocie wykładni art. 12 WE i art. 39 ust. 2 WE.

2 Pytanie to powstało w ramach sporu między E. Gottardo, obywatelką francuską, a Istituto nazionale della previdenza sociale (krajowa instytucja zabezpieczenia społecznego, zwana dalej „INPS”), dotyczącego prawa E. Gottardo do włoskiej emerytury.

Uregulowania wspólnotowe

3 Artykuł 12 WE stanowi:

„W zakresie zastosowania niniejszego traktatu i bez uszczerbku dla postanowień szczególnych, które on przewiduje, zakazana jest wszelka dyskryminacja ze względu na przynależność państwową.

Rada, stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w artykule 251, może przyjąć wszelkie przepisy w celu zakazania takiej dyskryminacji”.

4 Artykuł 39 ust. 1 i 2 WE stanowi:

„1. Zapewnia się swobodę przepływu pracowników wewnątrz Wspólnoty.

2. Swoboda ta obejmuje zniesienie wszelkiej dyskryminacji ze względu na przynależność państwową między pracownikami państw członkowskich w zakresie zatrudnienia, wynagrodzenia i innych warunków pracy”.

5 Koordynacja krajowych przepisów dotyczących zabezpieczenia społecznego wpisuje się w ramy swobodnego przepływu osób i jest przedmiotem rozporządzenia Rady (EWG) nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie, w wersji zmienionej i uaktualnionej rozporządzeniem Rady (EWG) nr 2001/83 z dnia 2 czerwca 1983 r. (Dz.U. L 230, str. 6), zmienionego rozporządzeniem Rady (WE) nr 3096/95 z dnia 22 grudnia 1995 r. (Dz.U. L 335, str. 10, zwanego dalej „rozporządzeniem nr 1408/71”).

6 Artykuł 3 rozporządzenia nr 1408/71 stanowi:

„1. Z zastrzeżeniem przepisów szczególnych, zawartych w niniejszym rozporządzeniu, osoby zamieszkujące na terytorium jednego z państw członkowskich, do których stosują się przepisy niniejszego rozporządzenia, podlegają obowiązkowi i korzystają z praw wynikających z ustawodawstwa każdego państwa członkowskiego na tych samych warunkach, co obywatele tego państwa.

2. [...]

3. Postanowienia konwencji o zabezpieczeniu społecznym, które pozostają w mocy na

podstawie art. 7 ust. 2 lit. c) oraz postanowienia porozumie? zawartych na podstawie art. 8 ust. 1, stosuje si? do wszystkich os?b, do ktor?ch stosuje si? niniejsze rozporz?dzenie, o ile za??cznik II nie stanowi inaczej”.

7 Artyku? 1 lit. j) akapit pierwszy oraz art. 1 lit. k) rozporz?dzenia nr 1408/71 stanowi:

„Do cel?w stosowania niniejszego rozporz?dzenia:

[...]

j) okre?lenie »ustawodawstwo« oznacza, w odniesieniu do ka?dego pa?stwa cz?onkowskiego, przepisy ustawowe, wykonawcze i inne oraz obowi?zuj?ce albo przysz?e ?rodki wykonawcze odnosz?ce si? do dzia??w systemu zabezpieczenia spo?ecznego, okre?lonego w art. 4 ust. 1 i 2, lub do specjalnych ?wiadcze? o charakterze niesk?adkowym, okre?lonych w art. 4 ust. 2a.

[...]

k) okre?lenie »konwencja o zabezpieczeniu spo?ecznym« oznacza ka?dy instrument dwustronny lub wielostronny, który wi??e lub b?dzie wi?za? wy??cznie dwa lub wi?cej pa?stw cz?onkowskich oraz ka?dy dokument wielostronny, który wi??e lub b?dzie wi?za? co najmniej dwa pa?stwa cz?onkowskie i jedno lub kilka innych pa?stw w zakresie zabezpieczenia spo?ecznego, dotycz?cy wszystkich lub niekt?rych dzia??w i system?w, okre?lonych w art. 4 ust. 1 i 2, wraz z wszelkiego rodzaju porozumieniami zawartymi zgodnie z tymi instrumentami”.

Uregulowania krajowe

8 W dniu 14 grudnia 1962 r. Republika W?oska i Konfederacja Szwajcarska podpisa?y w Rzymie dwustronn? umow? o zabezpieczeniu spo?ecznym, wraz z protoko?em ko?cowym i wsp?ólnymi deklaracjami (zwan? dalej »umow? w?osko-szwajcarsk?»). W przypadku Republiki W?oskiej umowa ta zosta?a ratyfikowana ustaw? nr 1781 z dnia 31 pa?dziernika 1963 r. (GURI nr 326 z dnia 17 grudnia 1963 r.) i wesz?a w ?ycie w dniu 1 wrze?nia 1964 r.

9 Artyku? 1 ust. 1 umowy w?osko-szwajcarskiej stanowi:

„Niniejsz? umow? stosuje si?:

a) w Szwajcarii:

[...]

b) we W?oszech:

i) do ustawodawstwa dotycz?cego rent, emerytur i rent rodzinnych, w tym do system?w szczeg?lnych zast?puj?cych system og?lny w stosunku do okre?lonych kategorii pracowników;

[...]”.

10 Artyku? 2 umowy w?osko-szwajcarskiej stanowi, ?e »obywatele W?och i Szwajcarii korzystaj? z jednakowego traktowania w zakresie praw i obowi?zk?w, kt?re wynikaj? z ustawodawstwa, o kt?rym mowa w art. 1”.

11 Artyku? 9 zawarty w rozdziale pierwszym, zatytu?owanym »Ubezpieczenie rentowe, emerytalne i renty rodzinne”, w cz??ci trzeciej umowy w?osko-szwajcarskiej ustanawia zasad?, kt?ra mo?e zosta? zakwalifikowana jako »zasada sumowania”. Ust?p 1 tego artyku?u stanowi:

„Jeżeli wyjątkowo na podstawie okresów składowych i okresów z nimi zrównanych, uzyskanych zgodnie z włoskim ustawodawstwem, osoba ubezpieczona nie nabyła prawa do renty, emerytury lub renty rodzinnej według owego ustawodawstwa, okresy uzyskane w ramach szwajcarskiego ubezpieczenia emerytalnego i dotyczącego renty rodzinnej (okresy składowe i z nimi zrównane) sumują się z okresami uzyskanymi w ramach włoskiego ubezpieczenia dla potrzeb uzyskania prawa do owych świadczeń, pod warunkiem że powyższe okresy nie nakładają się na siebie”.

12 W dniu 2 kwietnia 1980 r. obie umawiające się strony podpisały umowę dodatkową do umowy włosko-szwajcarskiej, którą to umowę Republika Włoska ratyfikowała ustawą nr 668 z dnia 7 października 1981 r. (GURI nr 324 z dnia 25 listopada 1981 r.) i która weszła w życie w dniu 10 lutego 1982 r. Celem art. 3 owej umowy dodatkowej było rozszerzenie zakresu stosowania zasady sumowania, zdefiniowanej w poprzednim punkcie niniejszego orzeczenia, poprzez dodanie do art. 9 ust. 1 umowy włosko-szwajcarskiej następującego akapitu:

„W przypadku gdy ubezpieczony nie nabył prawa do świadczenia nawet na podstawie poprzedniego akapitu, okresy ubezpieczenia uzyskane w kraju trzecim powołanym zarówno ze Szwajcarii, jak i z Włochami umowami o ubezpieczeniu społecznym dotyczącym ubezpieczenia emerytalnego, dotyczącego renty rodzinnej i rentowego również podlegają sumowaniu”.

13 W chwili wejścia w życie tej umowy dodatkowej, sumowanie uzyskanych okresów ubezpieczenia było możliwe z następującymi krajami: Królestwo Belgii, Królestwo Danii, Republika Federalna Niemiec, Republika Grecka, Królestwo Hiszpanii, Wielkie Księstwo Luksemburga, Królestwo Niderlandów, Republika Austrii, Królestwo Szwecji, Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, Księstwo Lichtensteinu, Stany Zjednoczone Ameryki i Republika Federalna Jugosławii. Ponieważ Republika Francuska nie podpisała umowy z Konfederacją Szwajcarską, okresy ubezpieczenia nabyte we Francji nie mogły, zgodnie z umową włosko-szwajcarską, być brane pod uwagę przy nabyciu praw do świadczeń emerytalnych, rentowych ani do renty rodzinnej.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytanie prejudycjalne

14 E. Gottardo, obywatelka włoska z urodzenia, zrzekła się tego obywatelstwa na rzecz obywatelstwa francuskiego wskutek zawarcia przez nią we Francji w dniu 7 lutego 1953 r. małżeństwa z obywatelem francuskim. Jak wynika z informacji zgromadzonych w aktach sprawy, E. Gottardo w owym czasie zobowiązała się do przyjęcia obywatelstwa jej męża.

15 E. Gottardo pracowała kolejno we Włoszech, Szwajcarii i Francji, gdzie odprowadzała składowki na ubezpieczenie społeczne, to jest we Włoszech 100 składek tygodniowych, w Szwajcarii 252 składek tygodniowych i we Francji 429 składek tygodniowych. Otrzymuje ona emerytury szwajcarską i francuską, które zostały jej przyznane bez potrzeby uciekania się do sumowania okresów ubezpieczeniowych.

16 Zgodnie z informacjami przedłożonymi Trybunałowi E. Gottardo chce otrzymać włoską emeryturę zgodnie z włoskimi przepisami zabezpieczenia społecznego. Jednakże, nawet gdyby wadażne włoskie wzięły pod uwagę okresy ubezpieczenia uzyskane we Francji, zgodnie z art. 45 rozporządzenia nr 1408/71, zsumowanie okresów włoskich i francuskich nie pozwoliłoby jej uzyskać minimalnego okresu składowego, wymaganego przez prawo włoskie dla uzyskania włoskiej emerytury. E. Gottardo nabyłaby prawo do włoskiej emerytury jedynie w przypadku, gdyby zostały jej zaliczone – zgodnie z zasadą sumowania, o której mowa w art. 9 ust. 1 umowy włosko-szwajcarskiej – również okresy ubezpieczenia uzyskane w Szwajcarii.

17 Wniosek E. Gottardo z dnia 3 września 1996 r. o przyznanie emerytury został załatwiony

odmownie decyzję INPS z dnia 14 listopada 1997 r. z uzasadnieniem, iż E. Gottardo jest obywatelką francuską, a zatem umowa włosko-szwajcarska nie ma do niej zastosowania. Odwołanie, które E. Gottardo wniosła od tej decyzji w trybie administracyjnym, zostało oddalone z tych samych powodów decyzję INPS z dnia 9 czerwca 1998 r.

18 E. Gottardo wniosła zatem sprawę do Tribunale ordinario di Roma, podnosząc, że skoro jest ona obywatelem państwa czonkowskiego, INPS zobowiązane jest uznać jej prawo do emerytury na takich samych warunkach, jakie stosuje się wobec obywateli włoskich.

19 Powziwszy wątpliwość odnośnie do tego, czy oddalenie przez INPS wniosku E. Gottardo wywołanie na podstawie jej francuskiego obywatelstwa nie pozostaje w sprzeczności z art. 12 WE, bądź art. 39 WE, Tribunale ordinario di Roma postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy pracownik, który jest obywatelem państwa czonkowskiego i który odprowadza składki ubezpieczenia społecznego na rzecz kompetentnego organu innego państwa czonkowskiego, jest uprawniony do uzyskania emerytury w oparciu o sumowanie składek odprowadzonych na rzecz instytucji państwa niebędącego członkiem Unii na podstawie umowy, którą to państwo czonkowskie podpisało z owym państwem niebędącym członkiem Unii, a którą stosuje ono na korzyść włoskich obywateli?”.

Ocena Trybunału

20 Pytanie sądu krajowego zmierza zasadniczo do ustalenia, czy włoskie organy zabezpieczenia społecznego jednego z państw czonkowskich (w tym przypadku Republiki Włoskiej) mają obowiązek, zgodnie z zobowiązaniami wspólnotowymi, jakie cięży na nich na mocy art. 12 WE i art. 39 WE, uwzględnić do celów nabycia praw emerytalnych okresy ubezpieczenia uzyskane w państwie trzecim (w tym przypadku w Konfederacji Szwajcarskiej) przez obywatela innego państwa czonkowskiego (tutaj Republiki Francuskiej), w sytuacji gdy przy takich samych warunkach opłacania składek owe włoskie organy pozwalają, na podstawie dwustronnej umowy prawa międzynarodowego, zawartej pomiędzy owym pierwszym państwem czonkowskim a państwem trzecim, na uwzględnienie takich okresów uzyskanych przez włoskich obywateli.

21 Należy zwrócić uwagę na to, że zgodnie z art. 12 WE zasada niedyskryminacji znajduje zastosowanie „[w] zakresie zastosowania niniejszego traktatu” i „bez uszczerbku dla postanowień szczególnych, które on przewiduje”. Za pomocą tego ostatniego wyrażenia art. 12 WE odsyła w szczególności do innych przepisów traktatu, w których generalna zasada, którą ustanawia, jest konkretyzowana w odniesieniu do sytuacji szczególnych. Z takiej sytuacji mamy do czynienia między innymi w przypadku przepisów dotyczących swobodnego przepływu pracowników (zob. w tej kwestii wyrok z dnia 2 lutego 1989 r. w sprawie 186/87 Cowan, Rec. str. 195, pkt 14).

W przedmiocie zasady równego traktowania, o której stanowi traktat

22 Jako nauczyciel bądź pracownikiem w dwóch różnych państwach czonkowskich, E. Gottardo korzysta ze swego prawa do swobodnego przemieszczania się. Jej wniosek o przyznanie jej emerytury na podstawie sumowania uzyskanych okresów ubezpieczenia mieści się zarówno w przedmiotowym, jak i podmiotowym zakresie stosowania art. 39 WE.

23 Z postanowienia odsyłającego wynika, że włoskie organy włoskie pozwalają obywatelom włoskim, którzy odprowadzali składki na ubezpieczenie społeczne, zarówno na rzecz włoskiego, jak i na rzecz szwajcarskiego systemu zabezpieczenia społecznego, i znajdujących się w identycznej sytuacji jak sytuacja E. Gottardo, na przyznanie emerytury na

podstawie zsumowania włoskich i szwajcarskich okresów ubezpieczenia.

24 Jak przyznał INPS w swoich uwagach, gdyby E. Gottardo zachował swoje obywatelstwo włoskie, spełniałaby warunki konieczne dla otrzymania włoskiej emerytury. INPS nie zaprzecza temu, iż jedyną podstawą odmownego załatwienia wniosku E. Gottardo jest fakt, iż jest ona obywatelką francuską. Bezsporne jest zatem, że spór dotyczy różnicy w traktowaniu wyjącznie ze względu na obywatelstwo.

25 Jednakże zdaniem rzędu włoskiego i INPS odmowa przez ten ostatni przyznania E. Gottardo emerytury na podstawie sumowania okresów ubezpieczenia, które uzyskała ona zarówno we Włoszech i Francji, jak i w Szwajcarii, jest uzasadniona tym, iż zawarcie przez jedno państwo członkowskie – w tym przypadku przez Republikę Włoską – międzynarodowej dwustronnej umowy z państwem trzecim, to jest z Konfederacją Szwajcarską, nie mieści się w zakresie kompetencji wspólnotowej.

26 Rząd włoski odwołuje się w tym względzie do brzmienia art. 3 rozporządzenia nr 1408/71, w związku z definicjami zawartymi w art. 1 lit. j) i k), zgodnie z ich wykładnią dokonaną przez Trybunał w wyroku z dnia 2 sierpnia 1993 r. w sprawie C-23/92 Grana-Novoa, Rec. str. I-4505.

27 Przypomnieć należy, że w wyżej wymienionym wyroku w sprawie Grana-Novoa skarżąca, będąca obywatelką hiszpańską, wykonywała działalność podlegającą obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu, najpierw w Szwajcarii, a następnie w Niemczech. Wadze niemieckie odmówiły przyznania jej niemieckiej renty inwalidzkiej z uzasadnieniem, iż pracowała ona w Niemczech przez niewystarczającą liczbę lat. Pani Grana-Novoa, identycznie jak E. Gottardo w niniejszej sprawie, pragnęła skorzystać z przepisów umowy podpisanej pomiędzy Republiką Federalną Niemiec a Konfederacją Szwajcarską, której stosowanie było ograniczone do obywateli niemieckich i szwajcarskich, w celu zaliczenia jej okresów nabytych w Szwajcarii.

28 W swym pierwszym pytaniu skierowanym do Trybunału Bundessozialgericht zwrócił się do Trybunału z prośbą o dokonanie wykładni pojęcia „ustawodawstwo”, o którym mowa w art. 1 lit. j) rozporządzenia nr 1408/71. Trybunał orzekł, iż umowy zawartej pomiędzy jednym tylko państwem członkowskim a jednym lub kilkoma państwami trzecimi nie można było zakwalifikować jako ustawodawstwa w rozumieniu rozporządzenia nr 1408/71. Drugie pytanie sądu krajowego, dotyczące zasady równego traktowania, zostało postawione jedynie na wypadek, gdyby Trybunał udzielił odpowiedzi twierdzącej na pierwsze pytanie.

29 Jako że pytanie zadane w niniejszej sprawie opiera się na stosowaniu zasad wyjątkowych w sposób bezpośredni z przepisów traktatu, należy przypomnieć orzecznictwo Trybunału dotyczące dwustronnych umów międzynarodowych.

30 W odniesieniu do porozumienia kulturalnego, zawartego pomiędzy dwoma państwami członkowskimi, które zastrzega prawa do stypendiów naukowych wyjącznie dla obywateli tych dwóch państw, Trybunał orzekł, że art. 7 rozporządzenia Rady (EWG) nr 1612/68 z dnia 15 października 1968 r. w sprawie swobodnego przepływu pracowników wewnątrz Wspólnoty (Dz.U. nr L 257, str. 2) na owoy na te dwa państwa członkowskie obowiązek rozszerzenia dobrodziejstw pomocy finansowej na kształcenie, o której mowa w tej umowie, na pracowników wspólnotowych mających miejsce zamieszkania na ich terytorium (zob. wyrok z dnia 27 września 1988 r. w sprawie 235/87, Matteucci, Rec. str. 5589, pkt 16).

31 Trybunał orzekł również, iż jeżeli zastosowanie przepisu prawa wspólnotowego natrafia na przeszkody z powodu postanowień przyjętych w związku ze stosowaniem dwustronnej umowy, nawet jeżeli umowa ta obejmuje kwestie, które wykraczają poza zakres stosowania traktatu, każde państwo członkowskie ma obowiązek uatwiać stosowanie tego przepisu oraz pomagać w tym

celu ka?demu innemu pa?stwu cz?onkowskiemu, na którym ci??y obowi?zek wynikaj?cy z prawa wspólnotowego (zob. ww. wyrok w sprawie Matteucci, pkt 19).

32 Je?eli chodzi o dwustronn? umow? mi?dzynarodowa, zawart? pomi?dzy pa?stwem cz?onkowskim i pa?stwem trzecim w sprawie unikania podwójnego opodatkowania, Trybuna? przypomina?, ?e pomimo i? opodatkowanie bezpo?rednie jest kwesti? pozostaj?c? w wy??cznej kompetencji pa?stw cz?onkowskich, te ostatnie nie mog? jednak pomin?? zasad wspólnotowych, lecz s? zobowi?zane do wykonywania swych kompetencji w sposób zgodny z prawem wspólnotowym. Z tego wzgl?du Trybuna? orzek?, ?e zasada narodowego traktowania zobowi?zuje pa?stwo cz?onkowskie b?d?ce stron? tej umowy do przyznania trwa?ym przedsi?biorstwom nale??cym do spó?ek maj?cych siedzib? w innym pa?stwie cz?onkowskim korzy?ci przewidzianych w umowie na tych samych warunkach, które maj? zastosowanie do spó?ek maj?cych siedzib? w pa?stwie cz?onkowskim b?d?cym stron? umowy (zob. w tej kwestii wyrok z dnia 21 wrze?nia 1999 r. w sprawie C?307/97 Saint-Gobain ZN, Rec. str. I?6161, pkt 57–59).

33 Jak wynika z tego orzeczenia, przy wykonywaniu zobowi?za? zaci?gni?tych na podstawie umów mi?dzynarodowych, zarówno gdy chodzi o umow? zawart? pomi?dzy pa?stwami cz?onkowskimi, jak i umow? zawart? pomi?dzy pa?stwem cz?onkowskim i jednym lub kilkoma pa?stwami trzecimi, pa?stwa cz?onkowskie powinny, z zastrze?eniem postanowie? art. 307 WE, przestrzega? zobowi?za?, które na nich ci??? na mocy prawa wspólnotowego. Fakt, i? pa?stwa trzecie nie maj? obowi?zku wype?niania ?adnych zobowi?za? wynikaj?cych z prawa wspólnotowego, pozostaje tu bez znaczenia.

34 Z ca?o?ci powy?szych rozwa?a? wynika, ?e w sytuacji, w której pa?stwo cz?onkowskie zawiera z pa?stwem trzecim dwustronn? umow? mi?dzynarodow? z zakresu zabezpieczenia spo?ecznego, przewiduj?c?, ?e okresy ubezpieczenia uzyskane w pa?stwie trzecim b?d? uwzgl?dniane w celu nabycia praw do ?wiadcze? emerytalnych, podstawowa zasada równego traktowania zobowi?zuje to pa?stwo cz?onkowskie do przyznania obywatelom innych pa?stw cz?onkowskich takich samych przywilejów, z jakich korzystaj? jego obywatele na podstawie owej umowy, chyba ?e mo?e ono przedstawi? obiektywne uzasadnienie dla swej odmowy.

35 Z tego wynika równie?, i? wyk?adnia poj?cia „ustawodawstwo” znajduj?cego si? w art. 1 lit. j) rozporz?dzenia nr 1408/71, dokonana przez Trybuna?, nie mo?e uchybia? zobowi?zaniu ka?dego pa?stwa cz?onkowskiego do przestrzegania zasady równego traktowania, o której stanowi art. 39 WE.

W przedmiocie wyst?powania obiektywnego uzasadnienia

36 Prawd? jest, ?e naruszenie równowagi i wzajemno?ci dwustronnej umowy mi?dzynarodowej zawartej pomi?dzy pa?stwem cz?onkowskim i pa?stwem trzecim mo?e stanowi? obiektywne uzasadnienie odmowy przez pa?stwo cz?onkowskie, b?d?ce jej stron?, rozszerzenia na obywateli innych pa?stw cz?onkowskich korzy?ci, które jego obywatele z niej czerpi? (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Saint-Gobain ZN, pkt 60).

37 Jednakże INPS i rząd włoski nie wykazały, by w postępowaniu przed sądem krajowym obowiązyki, jakie nakłada na nich prawo wspólnotowe, niweczyły obowiązki wynikające ze zobowiązań, jakie Republika Włoska zacięgnęła wobec Konfederacji Szwajcarskiej. Jednostronne bowiem rozciągnięcie przez Republikę Włoską na pracowników, będących obywatelami innych państw członkowskich, korzyści polegającej na uwzględnieniu okresów ubezpieczenia, uzyskanych w Szwajcarii, dla uzyskania prawa do włoskich świadczeń emerytalnych w żaden sposób nie niweczyłoby praw, które Konfederacja Szwajcarska wywodzi z umowy włosko-szwajcarskiej ani nie nakładałoby na ten kraj żadnego nowego zobowiązania.

38 Jedyne zarzuty, jakie INPS i rząd włoski podnieśli dla uzasadnienia odmowy dopuszczenia sumowania okresów ubezpieczenia uzyskanych przez E. Gottardo w Szwajcarii, dotyczą ewentualnego wzrostu ich obciążeń finansowych oraz trudności administracyjnych związanych ze współpracą z właściwymi władzami Konfederacji Szwajcarskiej. Te motywów nie mogą stanowić uzasadnienia dla braku przestrzegania przez Republikę Włoską zobowiązań wynikających z traktatu.

39 Należy zatem odpowiedzieć na pytanie sądu krajowego w ten sposób, że organy pierwszego państwa członkowskiego właściwe w zakresie zabezpieczenia społecznego mają obowiązek, zgodnie z ich wspólnotowymi zobowiązaniami wynikającymi z art. 39 WE, uwzględnić dla celów uzyskania prawa do świadczeń emerytalnych okresy ubezpieczenia uzyskane w państwie trzecim przez obywatela drugiego państwa członkowskiego, w sytuacji gdy przy takich samych warunkach opłacania składek owe właściwe organy pozwalają, na podstawie dwustronnej umowy prawa międzynarodowego, zawartej pomiędzy pierwszym państwem członkowskim a państwem trzecim, na uwzględnienie takich okresów uzyskanych przez włoskich obywateli.

W przedmiocie kosztów

40 Koszty poniesione przez rzędy włoski i austriacki oraz przez Komisję, które przedłożyły Trybunałowi swoje uwagi, nie podlegają zwrotowi. Dla stron postępowania głównego niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem krajowym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach.

Z powyższych względów

TRYBUNAŁ,

stanowiąc w przedmiocie pytania przedłożonego mu przez Tribunale ordinario di Roma postanowieniem z dnia 1 lutego 2000 r., orzeka, co następuje:

Właściwe organy zabezpieczenia społecznego pierwszego państwa członkowskiego mają obowiązek, zgodnie z ich wspólnotowymi zobowiązaniami wynikającymi z art. 39 WE, uwzględnić dla celów uzyskania prawa do świadczeń emerytalnych okresy ubezpieczenia uzyskane w państwie trzecim przez obywatela drugiego państwa członkowskiego, w sytuacji gdy przy takich samych warunkach opłacania składek owe właściwe organy pozwalają, na podstawie dwustronnej umowy prawa międzynarodowego, zawartej pomiędzy pierwszym państwem członkowskim a państwem trzecim, na uwzględnienie takich okresów uzyskanych przez włoskich obywateli.

Rodríguez Iglesias

Macken

von Bahr

Gulmann

Edward

La Pergola

Sevón

Wathelet

Skouris

Cunha Rodrigues

Timmermans

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 15 stycznia 2002 r.

Sekretarz

Prezes

R. Grass

G.C. Rodríguez Iglesias

* Język postępowania: włoski